

ФОРМУВАННЯ СОЦІОЛІНГВІСТИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ НАПРЯМІВ НАВЧАННЯ НА БАЗІ АВТЕНТИЧНИХ ТЕКСТІВ НАУКОВО-ПОПУЛЯРНОГО ХАРАКТЕРУ

О.В.Петрова

Викладач кафедри іноземних мов,

ДВНЗ «НГУ»

Згідно з програмами дисциплін, що викладаються на кафедрі іноземних мов ДВНЗ «НГУ» для студентів 1-5 курсів, надається ряд компетенцій, які формуються в процесі вивчення змістового модуля. З одного боку, дані програми охоплюють широке коло тем, необхідних для засвоєння матеріалу дисципліни та оволодіння мовленнєвими вміннями. Але, з іншого, такий підхід орієнтований, в основному, на оволодіння професійними вміннями. Це зумовлено тим, що вивчення іноземної мови на 3-4-5 курсах має націлювати студента на майбутню спеціальність. Але професійна кар'єра випускника ВНЗ не може бути повноцінною без оволодіння соціальними аспектами його майбутньої діяльності. Така ситуація потребує оволодіння не тільки професійними навичками та вміннями, а також компетенціями, що дозволять їм стати соціально адаптованими до умов того суспільства, мовою якого вони розмовляють. Йдеться про формування соціолінгвістичної компетенції (СЛК), що передбачає оволодіння студентами основними нормами мови, збагачення словникового запасу та граматичної системи мови, а також формування здатності до аналізу та оцінки мовних явищ, фактів.

Досвід у вивченні означеного питання підтверджує, що формування СЛК є на даний момент актуальною проблемою, яка потребує подальшого її вирішення. Українськими та іноземними методистами (І.А.Зимня, Л.М.Мітіна, А.В.Хуторський) запропоновано багато шляхів для успішного формування у студентів СЛК (веб-форум, Інтернет, проблемний підхід, проектна технологія, аутентичні тексти та інше). Незважаючи на те, що в технічних ВНЗ приділяється увага формуванню СЛК у студентів технічних спеціальностей, важливо те, що на даному етапі послідовного впровадження компетентісно-орієнтованого підходу, не окресленим є соціальний аспект, що має важливе значення для вирішення питання формування кваліфікованих фахівців і потребує спеціального дослідження.

Формування СЛК на заняттях з іноземної мови в багатьох випадках залежить від добору текстів з мовними невідповідностями, встановлення яких потребує попередніх навичок щодо лексичних розбіжностей двох контекстів. Як показує практика, словник допомагає лише в половині випадків перекладу з рідної мови на іноземну та навпаки і може бути перешкодою на шляху до правильного перекладу, а також розумінню тексту. Завдяки Інтернету, сучасний студент має великі можливості для пошуку необхідної інформації та її обробки. Як на занятті, так і дома, пропонується читання та переклад науково-популярних текстів, що є цікавими за змістом та містять у собі певну кількість лексико-граматичних елементів з особливим мовленнєвим навантаженням. Так, можуть бути запропоновані завдання типу *«Прочитайте та перекладіть рідною мовою текст, що поданий нижче. Зверніть увагу на виділені звороти та надайте власний варіант перекладу.»*

Цікаві за змістом та нескладні по лексико-граматичному формату тексти задовольняють потреби студента в інформації, допомагають йому оволодіти мовленнєвими нормами, що притаманні тій чи іншій ситуації. Робота з текстами з метою розвитку СЛК у студентів технічних спеціальностей передбачає такі завдання, що розвивають критичне та логічне мислення. Так, важливо вказати на такі типи вправ, а саме: *«Прочитайте заголовок тексту та висловіть власну думку щодо його основної ідеї; Передбачте, якій проблемі присвячено текст та вкажіть на шляхи її вирішення; Запропонуйте своє бачення ситуації та обговоріть її з колегами»*, які мотивують студентів до більш детального розуміння змісту тексту.

Запропонувавши своє власне бачення проблеми, виникає бажання ознайомитись з точкою зору автора тексту та зробити висновки щодо прямого та непрямого значення висловлювань, що мають місце у вигляді фразеологічних зворотів та еквівалентних слів, а також, більш детально сприйняти подану інформацію. Такий підхід дозволяє активно обмінюватись інформацією та моделювати конкретну ситуацію, пов'язану з проблематикою тексту та своїм власним баченням проблеми за умовами зберігання цілісності та логічності змісту висловлювання, що, в свою чергу, призводить до високого рівня володіння іноземною мовою.

Запропоновані елементи структури висновків (назва тексту чи статті; автор видання; вихідні дані; короткий зміст статті; висновки; власна думка з приводу вилученої інформації) представлені за допомогою низки мовних кліше, що відповідають кожному пункту висновків. В більшості джерел іноземного походження подаються мовленнєві звороти, еквіваленти яких зустрічаються в англійській, німецькій, італійській та інших мовах. Щодо

усного спілкування, структура мовних кліше може змінюватись в процесі висловлення своєї власної думки, що не допускається в інших випадках.

Таким чином, запропонований для читання текст є предметом дискусії, а саме, базою для вирішення проблеми, запропонованої автором. Опора на автентичні тексти дозволяє комунікантам не тільки розкрити здібності щодо логічного висловлювання своєї власної думки та обговорити його з партнером. Значна кількість джерел різної тематики дозволяє звернути увагу на тексти з проблемами соціального характеру, провокуючи обговорення питань розвитку людини в дружньому та професійному оточенні, що важливо для його становлення як особистості, яка готова для плідного спілкування в будь-якому середовищі.

Як показує практика роботи викладачем, в силу сприймання особистості як соціального феномена зі своїми емоціями, настроєм та зовнішністю, інформація соціального та психологічного характеру привертає більшу увагу ніж суто професійна література. Але, з іншого боку, така тематика тісно пов'язана з професійними проблемами, такими як колегіальна етика. Науково-популярні та економічні видання Франції (*Capital, Phosphore, L'express*) публікують статті, присвячені таким проблемам та пропонують замислитись над їх рішенням, ознайомлення з якими спонукає запропонувати ряд завдань, які допомагають сформуванню своєї власної бачення ситуації та розвиває вміння коректно висловити свою думку з приводу того чи іншого питання.

Так, формування СЛК має місце на основі виконання завдання типу *«Прочитайте статті та знайдіть їх назви. Вкажіть на проблеми, які описані в кожній статті, порівняйте з ситуацією в Україні. Запропонуйте своє рішення проблеми та обґрунтуйте його. (En basant les articles ci-dessous (1-3) et choisissez leurs titres (A-C), proposez vos propres variantes d'éviter ces problèmes. Existente-t-il les mêmes problèmes dans les entreprises de l'Ukraine? Argumentez votre réponse.)»* Такий підхід, по-перше, мотивує студента до ознайомлення з інформацією щодо іншої країни і, по-друге, спрямовує до критичного мислення, що, в свою чергу, призводить до формування свого власного бачення проблеми .

Особливістю таких текстів є специфічна лексика та фразеологічні звороти, що притаманні саме французькій пресі. Це, на перший погляд, ускладнює розуміння основної ідеї тексту. Але широкий діапазон слів, звучання яких співпадає з українським, російським чи французьким варіантом, дозволяє скласти досить чітке враження про проблематику статті.

Для більш детального розуміння тексту важливо загострити увагу студентів на тих лексичних одиницях, що викликають труднощі з першого погляду (дієслова та іменники, що змінюють своє значення в разі їх об'єднання з прислівниками *à, de, d'...*, *pour, avec, comme*).

Такий підхід має свої переваги в процесі логічного висловлювання щодо репрезентації власного погляду та дискусії з опонентом. Використання мовленнєвих зворотів, які допомагають чітко висловити свою думку в межах ситуації є кроком для оволодіння студентами СЛК в умовах ознайомлення з іншомовним автентичним текстом.

В процесі роботи з автентичною літературою проявляється соціальна позиція українського студента, зокрема його ставлення до своєї країни та до сьогоденної ситуації з соціальним захистом людини в умовах складної економічної ситуації нашої держави. Український студент робить висновки про те, що незважаючи на переваги економічного, політичного порядку в іншій країні, а саме, у Франції, існують проблеми соціального характеру і стосуються вони кожної особистості, яка бере участь у повсякденному житті країни. Також студент має нагоду обміркувати можливе зіткнення зі схожими проблемами в умовах розвитку українського суспільства. Йдеться про необхідність урахування наслідків ігнорування правил як міжособісної, так і міжкультурної комунікації, що призводить до проблем соціальної адаптації особистості в професійній та приватній сфері життя.

Таким чином, формування СЛК є ефективним на базі роботи з іншомовною автентичною літературою, яка привертає увагу на проблеми соціального характеру.

Література:

1. Зимняя, И.А. Ключевые компетенции – новая парадигма результата образования/И.А.Зимняя // Высшее образование сегодня. - 2003. №5. С.34-42.
2. Митина Л.М. Психология профессионального развития/Л.М.Митина// М., 1998.
3. Хуторской, А.В. Дидактическая эвристика. Теория и технология креативного обучения/А.В.Хуторской. – М.: Изд-во МГУ, 2003. - 416с